

Roll No.

ED-2523

M. A. (Previous) EXAMINATION, 2021

SANSKRIT

Paper Third

(भाषाविज्ञानम्)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

सूचना : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

इकाई—1

1. भाषायाः परिभाषां लिखित्वा भाषा-बोली इत्येतयोः भेदः
प्रदर्शनीयः। 20

अथवा

भाषायाः आकृतिमूलकं वर्गीकरणं समीक्ष्यन्ताम्।

इकाई—2

2. ध्वनिः का ? मानवीयं ध्वनियन्त्रं सुस्पष्टतया लिखत। 20

अथवा

वर्नरस्य ध्वनियमाः सम्यक् प्रतिपाद्यताम्।

P. T. O.

इकाई—3

3. वैदिक संस्कृतलौकिकसंस्कृतयोः तुलना कार्या । 20

अथवा

आधुनिककालीन-भारतीया-आर्यभाषाणां विवेचना कार्या ।

इकाई—4

4. अधोलिखितेषु केषाञ्चित् चतुर्णां सप्रसंग व्याख्या विधेया— 20

(क) अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।

शास्त्रानुपूर्व्यं तद्विधाधथोक्तं लोकवेदयोः ॥

(ख) अष्टौ स्थानानि वर्णानामुरः कण्ठः शिरस्तया ।

जिह्वामूलं च दन्ताश्च नासिकोष्ठौ च तालु च“

(ग) एवं वर्णा ॥ प्रयोक्तव्या नाव्यक्ता न च पीडिता ।

सम्यग्वर्णं प्रयोगेण ब्रह्मलोके महीयते ॥

(घ) गीती शीघ्री शिरः कम्पी तथा लिखित पाठकः ।

अनर्थज्ञोऽल्प कण्ठश्च षडेते पाठकाधमाः ॥

(ङ) सुतीर्यादागतं व्यक्तं स्वाम्नाय्यं सुव्यवस्थितम् ।

सुस्वरेण सुवक्त्रेण प्रयुक्तं ब्रह्म राजते ॥

(च) मन्त्रोहीनः स्वरतो वर्णतोवा मिथ्या प्रयुक्तो न तमर्थमाह ।

सा वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति यथेन्द्र शत्रुः

स्वरतोऽपराधात् ॥

इकाई—5

5. अधोलिखितेषु केषाञ्चित् चतुर्णां सप्रसंग व्याख्या विधेया— 20
- (क) अक्कोच्छि मं अवधि मं अजिनि मं अहासि मे ।
ये च तं उपनय्यहन्ति वेरं तेसं न सम्मति ॥
- (ख) अप्पमादो अमतपदं पमादो मच्चुनो पदं ।
अप्पमत्ता न मीयन्ति ये पमन्ता यथा मता ॥
- (ग) दूरङ्गमं एक चरं असरीरं गुहासयं ।
ये चित्त संयमेस्सन्ति मोक्खन्ति मारबन्धना ॥
- (घ) न परेसं विलोमानि न परेसं कताकतम् ।
अत्तनो व अवेक्खेय्य कतानि अकतानि च ॥
- (ङ) यो बालो मञ्जति वाल्यं पण्डितो वा पि तेन सो ।
बालो च पण्डितमानी स वे बालोतिवुच्चति ॥